

Hervormde PA Amsterdam

De stage als spil van het onderwijs

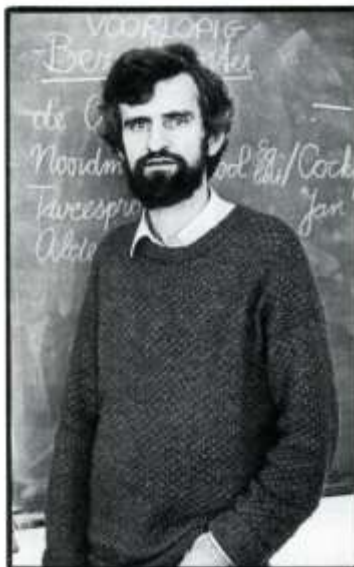
De Hervormde Pedagogische Academie in Amsterdam heeft voor een heel eigen onderwijsopzet gekozen. De stage is de spil van het onderwijs geworden. De ervaringen die op de leerschool worden opgedaan, moeten de studenten gebruiken om hun eigen onderwijsprogramma vorm te geven. Helemaal vlekkeloos verloopt dat niet, maar de Hervormde PA denkt wel op de goede weg te zijn. Alleen maakt de fusie met andere instituten tot de nieuwe PABO een vroegtijdig einde aan het aparte onderwijssysteem.

De kantine van de Hervormde Pedagogische Academie kijkt uit over de daken van Amsterdam. Door de grote ramen aan de zuidkant komt een winterzonnetje binnen. Aan een van de tafels zit een groepje studenten van stamgroep C met twee docenten te filosoferen over het onderwerp 'straf en beloning'. "... maar belonen is ook een soort straf", komt een flard uit het gesprek naar boven. "Alleen probeer je deviant gedrag dan weg te drukken door het gewenste gedrag te belonen..." Een paar weken geleden kwam het onderwerp uit de groep naar voren. Tijdens de wekelijkse stagedag had iemand met veel verwondering gekeken naar de 'juf', die vooral met strafwerk tekeer ging en nooit goede prestaties beloofde. Straffen bleek bij iedereen als een probleem te worden ervaren. Nu wordt een serie lessen over het onderwerp voorbereid. Tijdens het gefilosofeer over nut en onnut van straffen, haalt Trudi nog een praktijkvoorbeeld aan. "Toen er op mijn stageschool een invalier kwam was de klas niet meer te houden. Achteraf zei hij dat hij veel strenger had moeten optreden, meer had moeten straffen. Ik weet dat nog niet." En een ander vult gelijk aan: "Nee, ik zou eerst een tijdje meedoen. Op die manier gaat de lol er snel af. Keet trappen is het enige machtsmiddel dat leerlingen hebben, als je daar niet gevoelig voor bent, keert het middel zich tegen hen zelf".

Spil

De stage is op de Hervormde Pedagogische Academie de spil waar het onderwijs om draait. Om een zo effectief mogelijke combinatie van praktijk en theorie te krijgen, heeft de HPA een heel eigen opzet gekozen. Een afzonderlijk eerste en tweede jaar bestaat niet meer. Eerste- en tweedejaars studenten zitten

Robert Sikkes

Docent Egbert Nijeboer: 'De uitvoering van het stamgroepsysteem is soms wat moeilijk.' (Foto: Werry Crone)

doelstellingen didactische
werkvormen leeractiviteite
n onderwijsleermiddelen b
eoordeeling geleiding ev
aluatie doelstellingen dida
ctische werkvormen leera
ctiviteite n onderwijsleermi
ddelen geleiding bevel
leiding evaluatie doelstellin
gen didactische werkvorm
en leeractiviteite n onderw
ijssleermiddelen geleiding
ng geleiding evaluatie d
oelstellingen didactische
werkvormen leeractiviteite
n onderwijsleermiddelen b

samen in stamgroepen met vaste docenten. Hun rooster is opgebouwd rondom de wekelijkse stagedag. Naast langere stageperioden gaan de studenten iedere dinsdag naar een school in Amsterdam of omgeving. De maandag wordt gebruikt om de lessen voor de stageschool voor te bereiden. De woensdag is voor het 'kringgesprek', waar ervaringen van de verschillende scholen worden uitgewisseld. De overige dagen worden besteed aan de verschillende verplichte vakken en speciale cursussen.

"In de kring komen allerlei ideeën op, je hoort hoe anderen met problemen in de klas omgaan", vertelt Ellen Imhof uit stamgroep C. "Niet dat de gesprekken in de kring altijd zo goed werken. Soms vertelt iedereen alleen maar dat hij of zij rekenen of taal heeft gegeven. Maar het gaat vaak veel dieper.

"Drie keer per jaar moeten we een studie aan de groep presenteren, de onderwerpen daarvoor kunnen ook uit de groep komen. Of we verzinnen zelf een onderwerp. Leesblindheid, agressie, energie. Als zo'n studie is afgerond moet je dat presenteren in de stamgroep. Vertellen wat je hebt gedaan, een discussie organiseren.

De bedoeling is dat de hele groep leert van wat je hebt uitgezocht.

Wel moet er altijd ook een schriftelijk neerslag van je studie komen, zodat de mensen er daarna ook nog wat aan hebben.

"De afgelopen drie maanden hebben we met de hele stamgroep een gemeenschappelijke studie gedaan of rascisme en fascisme. Elk groepje had weer zijn eigen onderdeel. Geschiedenis, de positie van vrouwen in het rascisme, rascisme op school. Voor zo'n studie heb je de stage weer nodig. Bijvoorbeeld om interviewtjes te maken met kinderen op school. En dan komen de verschillen tussen de stagescholen naar voren. Zo zit ik op een school in de Indische buurt in Amsterdam-Oost. In de klas zitten nog maar twee 'blanke' Nederlandse kinderen."

Groepsnoteste Anneke Groothuis zit weer op een heel andere school boven het LJ in Amsterdam-Noord. "Meer een doorsnee school.

Wij hebben maar twee buitenlandse kinderen. Daar is het voor de Nederlandse ouders niet bedreigend, maar juist leuk." Beiden zijn het erover eens dat de studie 'rascisme en fascisme' meer oplevert dan wanneer de docent voor de klas een poging doet om de hele problematiek uit de doeken te doen. "Als je dit klassikaal behandelt, blijft er niet veel hangen", denkt Anneke.

"Het is beter om het zelf uit te zoeken. En met

zes studies in twee jaar komt een groot aantal onderwerpen aan bod. Het probleem met klassikaal les is, dat je niet weet hoe de docent aan zijn informatie komt. Nu weet je precies waar je zelf alles vandaan hebt."

Uitvoering

"Onderwijskundig zit het bij ons prima in elkaar, de uitvoering is soms wat moeilijk", relateert docent Egbert Nijeboer. Hij is in de afgelopen jaren een van de mensen geweest op de Hervormde Pedagogische Academie die het stamgroepsysteem hebben ontwikkeld. Een goede koppeling van theorie en praktijk stond daarbij voorop. "Er zijn genoeg boekjes die zeggen hoe je onderwijs moet geven. Wij vinden dat wat je vindt dat op de basisschool moet gebeuren, ook in je eigen onderwijs-

klas gebeurt. Je bekijkt het niet nadat je de eerste maanden op de PA bent volgestopt met ideeën van een ander. Zo krijg je de kans om een eigen mening te vormen over onderwijs".

Met de stage als spil van het onderwijs, wordt geprobeerd een goede koppeling tussen theorie en praktijk te krijgen. En dat is volgens directeur Harry Schram een noodzaak. De afgelopen tientallen jaren is het onderwijs op de Pedagogische Academies volgens hem niet genoeg veranderd om de snelle veranderingen in het Lager Onderwijs bij te houden. En met de invoering van de Basisschool in zicht, zou er nog veel meer moeten veranderen op de opleidingsinstituten. Door het stamgroepsysteem op te bouwen rond de stage, denkt de Hervormde PA daar een heel eind

Succes

De Hervormde PA in Amsterdam heeft het stamgroepsysteem pas na veel discussie in kunnen voeren. Niet alle docenten doen er aan mee, maar dat wordt niet als problematisch ervaren. Voor een aantal vakken zijn de afzonderlijke lessen blijven bestaan. Voor het overgrote deel wordt geprobeerd om de overige lessen aan te laten sluiten bij wat er in de stamgroepen naar voren komt vanuit de stage.

Na een experimentele periode is het systeem zes jaar geleden ingevoerd. "En sindsdien gaan groeien", vertelt docent Rob Woortman. "De twijfelaars van toen doen nu ook aan het stamgroepsysteem mee en dat bewijst een beetje het succes".

Stamgroep B in actie: verwijten en verdiediging vliegen over tafel. (Foto: Werry Crone)

systeem terug te vinden moet zijn. Op andere PA's worden soms rollenspellen gedaan om te stimuleren. Hier hoeft dat niet. Hier geeft een student les tijdens de presentaties van zijn studies. Alle werkvormen die op een basisschool worden gebruikt, passen we zelf toe. Kringgesprek, discussie, frontaal lesgeven, excursie. Ze komen niet alleen aan de orde bij de theorielessen, we doen het zelf zo. "Het praten over het 'waarom' is bij ons heel belangrijk. Er wordt studenten van deze opleiding wel eens verweten dat ze niet zoveel parate kennis hebben, maar ze weten wel de achtergronden.

Zo kan door klassikaal les iemand bijvoorbeeld heel veel te weten komen over de ideeën van Piaget. Maar hij kan zich ze niet toepassen. Hier wordt er dan ook gewerkt met de onderwijskundige ideeën van Piaget. En zo lijkt het of de studenten minder parate kennis hebben, maar in feite weten ze meer. Wij koppelen theorie en praktijk. Het gaat om functionele kennis."

"Gelijk de eerste week na de introductie gaan we naar een leerschool", vertelt Ellen Imhof. "Bij de meeste PA's is dat pas na een paar maanden. Ik vind het heel goed om direct op een school te gaan kijken. Op die manier sta je de eerste keer nog open voor wat er in de

mee op de goede weg te zitten. Bovendien staat in het stamgroepsysteem de samenwerking centraal. Studies worden voor een deel met anderen verricht, door de presentaties moet er ook van elkaar iets geleerd worden. Leren samenwerken is ook met het oog op de Basisschool noodzakelijk. Straks in de praktijk zal een schoolteam ook meer als groep moeten optreden dan nu vaak het geval is.

En dus wil de Hervormde PA dat dat principe ook in de eigen onderwijsopbouw terug te vinden is.

Het stamgroepsysteem vraagt nogal wat van de studenten en veroorzaakt zo aanpassingsmoeilijkheden. De overgang van de schoolse HAVO, naar een PA waar veel eigen werk wordt verwacht kost de meeste studenten een hoop moeite. Anneke Groothuis: "Het eerste jaar is heel moeilijk. Je weet eigenlijk niet hoe het werkt. Op de HAVO ben je totaal afhankelijk van de docenten en hier wordt vooral inbreng van de studenten verwacht. Student en docent staan in de stamgroep op dezelfde plaats. Wel zijn de tweedejaars veel actiever in de stamgroepen, zij zijn dan al aan het systeem gewend. Als eerstejaars moet je ontzettend wennen. Je moet overal zelf achter komen, voortdurend vragen stellen. De tweedejaars moeten dat ook een beetje opvangen. "Het werkt wel. Na een jaar verander je heel erg. Zo was ik vreselijk verlegen toen ik hier op school kwam. Dit jaar heb ik een veel grotere inbreng. Je moet hier voor jezelf opkomen, je wordt mondiger."

Docent Rob Woortman: 'De fusie maakt het stamgroepsysteem kapot' (Foto: Werry Crone)

"Ik heb heel bewust voor deze PA gekozen", zegt eerstejaars Trudi Dijkstra. Na een paar jaar werken als secretaresse en psychologisch assistente wilde ze opnieuw gaan studeren. Het onderwijs in, maar het idee van een gemiddelde PA stond haar tegen. "Pedagogische Academies zijn over het algemeen erg schools. Nadat ik informatie van een groot aantal PA's had opgevraagd, heb ik voor deze PA gekozen. Hier word je gestimuleerd om zelf na te denken." Ze is niet de enige die bewust voor het afwijkende systeem heeft gekozen, maar groepsgenote Ellen Imhof denkt dat het daarbij om een minderheid gaat. "Zelf ben ik ook op de gok gekomen. Je hoorde wel dat deze PA anders is dan andere. Maar ik denk dat er niet veel mensen zijn die er bewust voor kiezen".

Fusie

Met de herstructurering van de PA's en de kleuterleidsteropleidingen komt het stamgroepsysteem van de Hervormde PA in de knel. In de fusie met de Christelijke PA in Amsterdam is wel bedongen dat de huidige groepen het systeem mogen afbouwen. Maar op de nieuwe Pedagogische Academie voor het Basisonderwijs (PABO) die begin volgend cursusjaar van start gaat zal het voor eerstejaars niet mogelijk zijn om mee te gaan draaien in

Studente Anneke Groothuis: 'Je weet precies waar jezelf alles vandaan hebt.' (Foto Werry Crone)

Studente Ellen Imhof: 'Ik vind het heel goed om direct op een school te gaan kijken.' (Foto: Werry Crone)

de stamgroepen. Een interessante onderwijskundige ontwikkeling gaat zo verloren in het gedrang van een fusie. Docent Egebert Nijboer kan wel begrijpen dat de fusiepartners niet stonden te trappelen om het stamgroepensysteem over te nemen. "Het heeft ons ook jaren gekost voor we dit allemaal hebben opgebouwd. Je mag van een andere school niet verwachten dat zij nu direct overnemen wat wij doen. Zij moeten er ook in groeien. Ik heb redelijke hoop dat er op de nieuwe PABO over een paar jaar weer met stamgroepen gewerkt gaat worden."

Collega Rob Woortman is een stuk pessimistischer. "Het systeem gaat kapot", zegt hij on-

omwonden. "Misschien dat we over drie jaar weer beginnen, maar dat zal enorm veel moeite kosten." Hij was er een voorstander van om direct bij de fusie te beginnen met het stamgroepensysteem. Op die manier zou de nieuwe gefuseerde PABO zich duidelijker hebben kunnen profileren. Door de nadruk te leggen op 'vernieuwingsonderwijs', dat ook binnen de eigen muren wordt gegeven, denkt Rob Woortman dat er meer studenten komen. Nu wordt de Christelijke PABO in Amsterdam een doorsnee PABO als alle andere.

"De enige manier om nog aan de bak te komen is door de school te profileren als een PA voor vernieuwingsonderwijs. Als Christelijke PABO zijn er twee mogelijkheden om je te profileren. Orthodox of vernieuwend. Het bestuur heeft het alleen niet aangedurfd om die stap te zetten."

In het lokaal van stamgroep B staat de waterketel al een tijdje te fluiten. Iedere groep heeft

zijn vaste lokaal, dat ieder jaar weer wordt aangepast aan de wensen van de groep. En zo komt er een gasstel te staan. Groepswerk levert ook problemen op. De theeketel fluit nog even door omdat een van de groepsleden zich beklagt over het feit dat groepsleden afspraken slecht nakomen. Verwijten en verdediging vliegen over tafel. Als het gas onder de ketel omhoog gaat, wordt ook op de ideeën- en afsprakenlijst gekeken wat er allemaal nog moet gebeuren. Het conflict wordt weer bijgelegd, de agenda's gepakt om nieuwe afspraken te maken. En ondertussen gaat de koffie rond. <